

Μακεδονικά

Vol 14, No 1 (1974)

Ю. В. Эвангелопулос, Лексические Особенности новогреуеского языка В Западной Македонии. Материал для диалектного словаря [Λεξιλογικές ιδιομορφίες της νεοελληνικής γλώσσας στη Δυτική Μακεδονία. Υλικό για διαλεκτολογικό λεξικό]

Χ. Π. Συμεωνίδης

doi: [10.12681/makedonika.600](https://doi.org/10.12681/makedonika.600)

Copyright © 2014, Χ. Π. Συμεωνίδης

This work is licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

To cite this article:

Συμεωνίδης Χ. Π. (1974). Ю. В. Эвангелопулос, Лексические Особенности новогреуеского языка В Западной Македонии. Материал для диалектного словаря [Λεξιλογικές ιδιομορφίες της νεοελληνικής γλώσσας στη Δυτική Μακεδονία. Υλικό για διαλεκτολογικό λεξικό]. *Μακεδονικά*, 14(1), 443–444. <https://doi.org/10.12681/makedonika.600>

είναι πολύ άμφιλεγόμενα. Έτσι π.χ., επειδή ό Καλλιπολίτης¹ βασίμως πιστεύει άρχαία πόλις, έντοπισθείσα εις την Κοζάνη, πρέπει νά ήτο ή άρχαία πρωτεύουσα τών Έλιμιωτών Έλιμεια, άσוצητητή δεχεται την γνώμη του και μάλιστα παραθέτει και μίαν φανταστικήν περιγραφήν της έκτάσεως και τών τειχών της, γενομένην υπό του Χρήστου Μανώλη. Έν τούτοις ή άρχαία παράδοσις, δύο δηλ. χωρία του Λιβίου (XLII, 53,3 και XLIII, 21,5), δέν ευνοεί την θέση ταύτην². Η Φανούλα Παπάζογλου μάλιστα εις τό γνωστόν έργον της Les cités macédoniennes à l'époque romaine, Σκόπια 1957, 177 κ.έ. (σερβιστί) και εις ένα άρθρον της Les koína régionaux de la haute Macédoine, Ζίνα-Αντίκα, Σκόπια 1959, 169 κ.έ., όχι μόνον άρνεϊται την ύπαρξιν πόλεως όμωνύμου με την έπαρχίαν Έλιμειαν—πράγμα άπίθανον—άλλά και βάσει μιάς έπιγραφής από την Κοζάνη, ή όποία έδημοσιεύθη τό πρώτον υπό του Χ. Μακαρόνα³ και συνεπληρώθη υπό της ίδιας⁴ άργότερον, άναγνωρίζει εις την θέση της σημερινής Κοζάνης πόλιν, της όποίας τά άρχικά γράμματα ήσαν ΜΑΑΕΙ... (τό έθνικόν Μ α λ ε ι α τ ώ ν). Άρα μόνον ή Έλιμεια δέν είναι δυνατόν νά άναζητηθή εκεί.

Όμοίως μεταξύ τών όλίγων γνωστών πόλεων της Έλιμιώτιδος ό σ. περιλαμβάνει (σ. 45) και την Έράτυραν. Έν τούτοις ούδεμία ένδειξις ύπάρχει ότι ύφίστατο πόλις με τό όνομα τουτο και μάλιστα εις την Έλιμιώτιν. Η μόνη μαρτυρία περί της Έρατύρας είναι του Στράβωνος⁵, όστις άναφέρει αύτην μεταξύ τών ήπειρωτικών και μακεδονικών περιοχών και έθνών. Άρα αύτη πρέπει να ήτο περιοχή όχι πόλις.

Τά μειονεκτήματα όμοια ταυτα δέν μειώνουν την άξίαν του έργου, τό όποϊον συνεταιγή με έπιμέλειαν και προσοχήν. Εύχης δε έργον θά ήτο νά ευρη μιμητάς και νά άποτελέση την άφετερίαν περαιτέρω μελέτης της περιοχής και άλλων πόλεων και κομών της Μακεδονίας.

Δ. ΚΑΝΑΤΣΟΥΛΗΣ

Ю. В. Звангелопулос, Лексические Особенности новогреческого языка В Западной Македонии. Материал для диалектного словаря [Λεξιλογικές ιδιομορφίες της νεοελληνικής γλώσσας στη Δυτική Μακεδονία. Ύλικό γιά διαλεκτολογικό λεξικό], Τασκένδη (Άκαδημία Έπιστημών της Σοβιετικής Δημοκρατίας του Ούζμπεκιστάν) 1974, σελ. 280.

Πρόκειται γιά την πρώτη γνωστή μας συλλογή νεοελληνικού διαλεκτολογικού ύλικού που έκδίδεται στη Σοβιετική Ένωση. Ό συλλογέας έχει συγκεντρώσει τό ύλικό του από προφορικές πηγές, δηλαδή Έλληνες προχωρημένης ηλικίας που κατάγονται από τη Δυτική Μακεδονία και ζοόν σήμερα στη Σοβιετική Δημοκρατία του Ούζμπεκιστάν. Τό ύλικό προορίζεται κατά τόν συλλογέα γιά γλωσσολογική, λαογραφική και ιστορική χρήση.

Η έκδοση άποτελείται από τό εισαγωγικό (σ. 3-27) και τό κύριο (σ. 28-263) μέρος και κλείνει με συμπληρωτικό ύλικό (σ. 264-278). Στο εισαγωγικό μέρος ό συγγραφέας άνα-

1. Β. Καλλιπολίτου, Νεκρόπολις κλασσικών χρόνων έν Κοζάνη, ΑΕ 1948/49, 85.

2. Βλ. και Δ. Κανατούλη, Πού έκείτο ή άρχαία πόλις Έλιμεια, «Μακεδονικά», τ. 2 (1941-52), σ. 180, 183, 4.

3. Χ. Μακαρόνα, Έκ της Έλιμείας και της Έορδαίας, ΑΕ 1936, 9, άρ. 17.

4. F. Παράζογλου, Les cités, έ.ά., 178.

5. Στραβ. VII, 326:... Πρώς δε τούτοις Ανγκησταί τε και ή Δευρίοπος και ή Τρίπολις Πελαγονία και Έορδαία και Έλιμεια και Έράτυρα.

φέρεται στα χαρακτηριστικά των βόρειων ιδιωμάτων (στη σ. 5 σημείωσε ότι το άτονο ι αποβάλλεται σ' όλες τις συλλαβές και όχι μόνο στο τέλος της λέξης) και στη διαίρεσή τους κατά τους Γ. Ν. Χατζιδάκι, Α. Thumb και Μ. Τριανταφυλλίδη και επιχειρεί μία σύντομη επισκόπηση των νεοελληνικών διαλεκτολογικών εκδόσεων της τελευταίας εικοσαετίας με φανερή την προτίμηση για έργασίες που αφορούν τα βόρεια ιδιώματα. Άκολουθεί μία ιστορικογενεακή ιστορική τοποθέτηση της Δ. Μακεδονίας από τους αρχαίους χρόνους ως τη σύγχρονη εποχή. Το φωνητικό και γραμματικό διάγραμμα των δυτικομακεδονικών διαλέκτων των σσ. 17-24 παρουσιάζεται πολύ ελλιπές, αλλά αυτό οφείλεται προφανώς σε έλλειψη κατάλληλης βιβλιογραφίας.

Το κύριο μέρος καταλαμβάνει ένας αλφαβητικός κατάλογος (λεξιλόγιο) με διαλεκτικές λέξεις της Δ. Μακεδονίας, που δεν απαντούν στη φιλολογική γλώσσα (= κοινή Νεοελληνική). Το υλικό του λεξιλογίου έχει συνταχθεί ως εξής: ως λήμμα καταχωρείται η ιδιοματική λέξη σ' ελληνικό αλφάβητο με το ερμήνευμά της στη Ρωσική και ακολουθεί μία ιδιοματική φράση, όπου γίνεται χρήση της λέξης-λήμματος με τα άρθρα πάλιν στη Ρωσική δόκκληρης της φράσης. Έτυμολογικές συσχετίσεις των ιδιοματικών λέξεων με αρχαίες και ξένες λέξεις δεν γίνονται. Τοπωνύμια δεν έχουν συμπεριληφθεί συστηματικά στη συλλογή, αναφέρονται όμως ευκαιρικά στα παραδείγματα. Το λεξιλόγιο των δυτικομακεδονικών ιδιωμάτων της εκδόσης αυτής περιλαμβάνει τα γράμματα α-ο: έναν δεύτερο τόμο με το υπόλοιπο λεξιλόγιο (π-ω) έλπίζει ο συγγραφέας να εκδώσει προσεχώς.

Στο συμπληρωματικό υλικό καταχωρεί ο συγγραφέας αλφαβητικά: α) έπιλογή από βαφτιστικά όνόματα ανδρών και γυναικών με τα αντίστοιχα τους της κοινής Νεοελληνικής, β) δείγματα από οικογενειακά όνόματα που λήγουν σε -οπουλ-έοι (γρ. -οπουλ-λαίοι, 'Αδαμοπουλαίοι κλπ.), γ) σύντομο γλωσσάριο από τη συνθηματική γλώσσα των κτιστών των Καστανοχωριών ή Ζιουνοχωριών, και δ) έναν πολύ ένδιαφέροντα πίνακα με λεξιλογικά ισόγλωσσα (λέξεις ή τύπους μιάς λέξης με την ίδια σημασία) από τις διάφορες ομάδες των δυτικομακεδονικών ιδιωμάτων (Κοπατσιαροχώρια, Άρβανιτοχώρια, Ζιουνοχώρια, Μπουλοχώρια, Βουργαροχώρια, Σιουρδοχώρια, Χασιοτοχώρια). Στα μειονεκτήματα του πίνακα αυτού ανήκει η έλλειψη ερμηνευμάτων σε λέξεις διαλεκτικές ή σε τύπους ιδιοματικούς που συμπίπτουν με τους κοινούς νεοελληνικούς αλλά έχουν διαφορετική σημασία (λ.χ. σ. 275: διαλ. δόξα=ούράνιο τόξο κλπ.).

Η έργασία γενικά επιτυχαίνει απόλυτα τον σκοπό της, δηλαδή τη συγκέντρωση διαλεκτολογικού υλικού, που καταγράφεται με προσοχή και έπιμέλεια. Άν δεν έλειπαν οι ένδειξεις σε ποιά συγκεκριμένα χωριά ή έστω σε ποιές ερύτερες περιοχές της Δ. Μακεδονίας απαντούν οι λέξεις της συλλογής, θά ήταν η παρουσίαση του υλικού πληρέστερη. Ίσως όμως τεχνικές δυσκολίες να ανάγκασαν τον συλλογέα να μὴ παραθέσει τις χρήσιμες αυτές πληροφορίες. Ο κ. Εύαγγελόπουλος έργαστηκε με πολλή ζήλο και μεγάλη ευσυνειδησία για να συγκεκρινήσει και παρουσίαση το υλικό του και μάλιστα σε μία ξένη γλώσσα. Ένδεικτικό της ευσυνειδησίας με την όποια έργαστηκε ο συγγραφέας είναι και οι έπισκέψεις του σε βοτανικούς κήπους και διάφορα μουσεία (έθνογραφικό, ζωολογικό κλπ.) προκειμένου να καθορίσει έπακριβώς το περιεχόμενο του λεξιλογίου του και την απόδοσή του στη Ρωσική. Όσοι είχαμε την ευκαιρία να φυλλομετρήσουμε την έκδοση αυτή δεν έχουμε παρά να ευχαριστήσουμε και να συγχαρούμε τον κ. Εύαγγελόπουλο για την πολύτιμη έργασία του και να του εύχρηστομε γρήγορα να μπορέσει να μὴς παρουσιάσει και το δεύτερο μέρος του λεξιλογίου των δυτικομακεδονικών ιδιωμάτων.